

Yeni Nesil Buz Makinesinin Termoelektrik Modülünün TEPASLA Araştırılması / Investigation of Thermoelectric Module of Next Generation Ice Machine with TEPAS

Raşit AHISKA¹, Günay ÖMER², Büşra SAYIN^{*1}

¹Gazi University, Faculty of Science, Department of Physics, Ankara, Turkey

²Ankara Medipol University, Vocational School of Health Services, Radiotherapy Program, Ankara, Turkey

Makale Bilgisi

Research article
Received: 20/10/2023
Revision: 10/12/2023
Accepted: 19/12/2023

Anahtar Kelimeler

Yeni buz makinesi
Termoelektrik modül
TEPAS

Article Info

Araştırma makalesi
Başvuru: 20/10/2023
Düzeltilme: 10/12/2023
Kabul: 19/12/2023

Keywords

New ice machine
Thermoelectric module
TEPAS

Grafik Özet (Graphical/Tabular Abstract)

TEBM'de buz yapma sürelerini test etmek için buz haznesine 10 gr su konulmuştur ve buz yapma süreleri sırasıyla 2, 3, 4, 5 A uygulanarak ölçülmüştür. Elde edilen bulgular Şekil A'da gösterilmektedir. 10 g su 4,83 dakikada buza dönüşürken, Q_c 5,20 A akımda 56,8 W olarak ölçülmüştür. Ölçümler 24 °C ortam sıcaklığında yapılmıştır. / In order to test ice making times in TEIM, 10 g of water was in the ice chamber and ice making times were measured by applying 2, 3, 4, 5 A respectively. The findings obtained are shown in Figure A. 10 g of water turned into ice in 4.83 minutes while the Q_c was measured as 56.8 W at a current of 5.20 A. The measurements were made at an ambient temperature of 24 °C.

I(A)	V(V)	Q_c (W)	t(min)
2.1	5.95	33.1	8.3
2.9	9.1	44.8	6.13
4	11.7	54.3	5.05
5.2	15.1	56.8	4.83

Şekil A. Deneysel veriler / Figure A. Experimental data

Önemli noktalar (Highlights)

- Yeşil teknoloji / Green technology
- Termoelektrik soğutucu / Thermoelectric cooling
- Enerji ve su tasarrufu / Electricity and water saving

Amaç (Aim): Bu çalışmada dünyada ilk kez TES Termoelektrik Ltd. Şti. tarafından üretilen Türk patentli (Patent No: 2014-14588) termoelektrik buz makinesinin parametrelerinin iyileştirilmesine yönelik araştırma yapılmıştır. / In this study, research was carried out to improve the parameters of the Turkish patented (Patent No: 2014-14588) thermoelectric ice machine, which was produced for the first time in the world by TES Thermoelectric Ltd.

Özgünlük (Originality): Çalışmanın özgün yönü kullanılan termoelektrik buz makinesinin patentli olmasının yanı sıra bu ürünün parametrelerinin incelenmesi için geliştirilen yeni yöntem ve TEPAS'ın kullanılmış olması gösterilebilir. / The unique aspect of the study is that the thermoelectric ice machine used is patented, as well as the new method and TEPAS developed to examine the parameters of this product.

Bulgular (Results): Elde edilen deneysel sonuçların hata sınırları dahilinde teorik hesaplama sonuçlarıyla aynı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bu çalışmada yeni ölçüm yöntemiyle çalışan TEPAS sisteminin yüksek performansı gözlemlenmiştir. / It has been determined that the experimental results obtained are the same as the theoretical calculation results within the error limits. Also, the high performance of the TEPAS system operating with the new measurement method was observed in this study.

Sonuç (Conclusion): Dünya çapında patenti ve altın madalyası bulunan bu buluş, yalnızca çevre, enerji ve su sorunlarını çözmedi. Aynı zamanda insanın buz tüketimi ve üretimine yönelik yeni bir konsept ve çözüm önerisi ortaya koymuştur. / This invention, which has a worldwide patent and a gold medal, has not only solved the environmental, energy and water problems. At the same time, it has introduced a new concept and solution proposal for human ice consumption and production.

Yeni Nesil Buz Makinesinin Termoelektrik Modülünün TEPASLA Araştırılması

Raşit AHISKA¹, Günay ÖMER², Büşra SAYIN*¹

¹Gazi Üniversitesi, Fen Fakültesi, Fizik Bölümü, 06500, Yenimahalle, Ankara, Türkiye

²Ankara Medipol Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, 06050, Radyoterapi Programı, Ankara, Türkiye

Makale Bilgisi

Research article
Received: 20/10/2023
Revision: 10/12/2023
Accepted: 19/12/2023

Anahtar Kelimeler

Yeni buz makinesi
Termoelektrik modül
TEPAS

Öz

Çevre kirliliği, temiz içme suyunun ve enerjinin yetersizliği günümüzün en önemli sorunlardır. Artan nüfus ile beraber enerji ve temiz içme suyu ihtiyacı da artmıştır. Bunun yanında artan endüstrileşme sonucu meydana gelen atıklarla çevre kirliliği de artmaktadır. Isıtma, soğutma ve enerji üretme alanlarına çözüm getirecek teknolojilerden biri termoelektrik (TE) teknolojisidir. Ayrıca çevre kirliliğine yol açmaması termoelektrik teknolojileri öne çıkarmaktadır. Termoelektrik soğutma sanayisini oluşturan buz makinelerinin parametrelerinin iyileştirilmesi konusundaki çalışmalar her geçen gün artmaktadır. Bu tip araştırmalar için buz makinelerinin özelliklerinin incelenmesi gerekmektedir. Bu çalışmada dünyada ilk kez TES Termoelektrik Ltd. Şirketinde üretilen Türk patentli (Patent No:2014-14588) termoelektrik buz makinesinin parametrelerini iyileştirmek amacıyla araştırmalar yapılmıştır. Bunun için elektrik ve su tasarruflu, çevre dostu ve ısı borulu termoelektrik buz makinesinin (TEBM) deneysel olarak bütün parametreleri incelenmiştir. Dünyada patenti altın madalya almış olan bu buluş, sadece çevre, enerji ve su sorunlarını çözmemiş aynı zamanda insanoğlunun buz tüketimi ve üretimi konusunda yeni bir kavram alanı ve çözüm önerisi getirmiştir. Elde edilen deneysel sonuçların hata sınırları içinde teorik hesaplama sonuçlarıyla aynı olduğu tespit edilmiştir.

Investigation of Thermoelectric Module of Next Generation Ice Machine with TEPAS

Article Info

Araştırma makalesi
Başvuru: 20/10/2023
Düzeltilme: 10/12/2023
Kabul: 19/12/2023

Keywords

New ice machine
Thermoelectric module
TEPAS

Abstract

Environmental pollution, inadequacy of clean drinking water and energy are the most important problems of our time. With the increasing population, the need for energy and clean drinking water has also increased. In addition, environmental pollution is increasing with the wastes generated as a result of increasing industrialization. Thermoelectric (TE) technology is one of the technologies that will bring solutions to the fields of heating, cooling and energy production. In addition, the fact that it does not cause environmental pollution brings thermoelectric technologies to the fore. Studies on improving the parameters of ice machines that make up the thermoelectric cooling industry are increasing day by day. For this type of research, it is necessary to examine the characteristics of ice machines. In this study, TES Thermoelectric Ltd. for the first time in the world. Research has been carried out to improve the parameters of the Turkish patented (Patent No: 2014-14588) thermoelectric ice machine produced in the company. For this, all parameters of the thermoelectric ice machine (TEIM), which is electricity and water efficient, environmentally friendly and with heat pipe, were examined experimentally. This invention, whose patent has received a gold medal in the world, not only solved the environmental, energy and water problems, but also brought a new concept area and solution proposal for the ice consumption and production of human beings. It has been determined that the experimental results obtained are the same as the theoretical calculation results within the error limits.

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Çağımızın en önemli problemlerinin bazıları enerji, temiz içme suyu ve çevre kirliliğidir. Nüfus ve

sanayileşmedeki artış enerji ve temiz içme suyu ihtiyacını gün geçtikçe artırmaktadır. Enerji üretmenin yanı sıra ısıtma, soğutma amaçlı da kullanılan termoelektrik (TE) teknolojisi bu

sorunlara çözüm olacaktır [1]. Termoelektrik teknolojinin soğutma alanı ile buz yapan buz makinelerinin parametrelerinin iyileştirilmesi üzerine yapılan çalışmalar çoğalmaktadır [2]. Dünyada ilk kez TES Termoelektrik Ltd. Şirketinde üretilen Türk patentli (Patent No:2014-14588) termoelektrik buz makinesinin parametrelerini iyileştirmek amacıyla araştırmalar yapılmıştır [3]. Yapılan çalışmalarda elektrik ve su tasarruflu, çevre dostu ve ısı borulu termoelektrik buz makinesinin (TEBM) deneysel olarak bütün parametreleri incelenmiştir. Dünyada patenti, altın madalya almış olan bu buluş sadece çevre, enerji ve su sorunlarını çözmeyip buz üretimi konusunda yeni bir kavram ve çözüm önerisi getirmiştir [2-5]. TEBM'nin araştırılması TES Ltd. Şirketinde geliştirilen TEPAS (Termoelektrik Performans Analiz Sistemi) cihazıyla yapılmıştır [6]. Teorik hesaplama

sonuçları ile deneysel sonuçlar karşılaştırıldığında hata sınırları içinde aynı olduğu gözlemlenmiştir.

Çevre kirliliği günümüzün en önemli sorunuyken, su ve enerji günümüzün en önemli ihtiyaçlarıdır. 1980 yılından beri her yıl su kullanımı %1 artmaktadır. Bu durum sürdürülebilir değildir. Küresel su ihtiyacının 2050 yılına kadar mevcut durumdan %20 ile %30 oranında artması öngörülmektedir [3]. Bunlar göz önünde bulundurulduğunda su tasarrufu kaçınılmazdır. Bu çalışmada, "ihtiyacın kadar buz yap hayatı (suyu) israf etme" sloganından hareketle enerji ve su tasarruflu, ısı borulu termoelektrik buz makinesi tasarımı ve uygulaması yapıldı. Tasarım ile istenildiğinde otomatik olarak buz yapan tam otomatik bir sistem geliştirildi ve patenti alındı [5-7].

Şekil 1. TEBM' nin yapısı ve genel görüntüsü (Structure and overview of the TEIM)

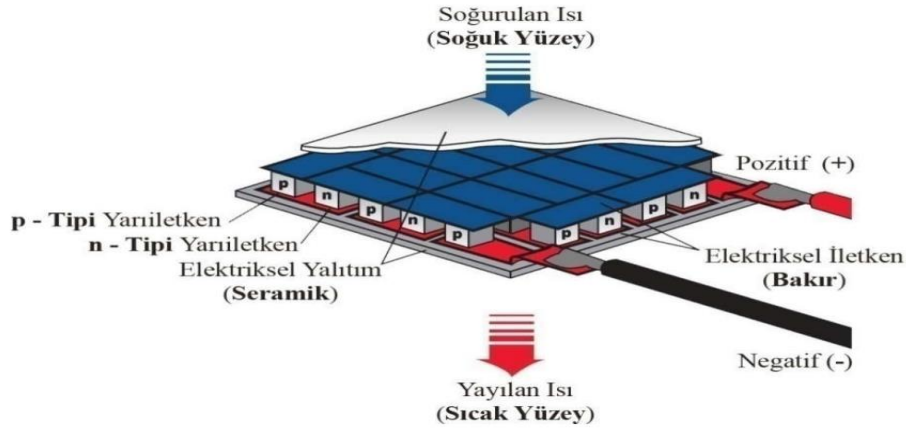
2. MATERYAL VE METOD (MATERIALS AND METHODS)

Bu çalışmada Cenevre-2018 46. Uluslararası Buluşlar Fuarında bir Büyük Altın ve 3 ülke Altın Madalya alan TR2014-14588 numaralı patente göre tasarlanmış ve üretilmiş [5]. Masaüstü Termoelektrik Buz Makinesinin tüm termoelektrik parametreleri TEPAS' la araştırılmıştır. Şekil 1'de gösterilen TEBM' nin yapısına bakıldığında cihazın bir kasa, bir adet termoelektrik soğutucu blok (su kap, termoelektrik modül, fanlı ısı borulu ısı transfer sistemi), bir adet DC güç kaynağı, bir adet elektronik su vanası ve cihazı akıllı kılan özel

yazılımla donatılmış, otomatik buz yapan bir adet özel yapım elektronik kontrol sisteminden oluştuğu görülmektedir. Bu çalışmada cihazın sadece termoelektrik özellikleri değil aynı zamanda cihazda kullanılan ısı borulu ısı transfer sistemi ve DC güç kaynağı incelenmiştir [5-7]. Bu çalışmada termoelektrik modülün ve buz makinesinin termoelektrik özellikleri, yeni yöntem ve test cihazı olan TEPAS ile araştırıldı. Termal yönden paralel, elektriksel yönden seri bağlı N ve P tipi yarı iletkenlerden oluşan termoelementler TE modülleri meydana getirmektedir. Termoelementlerde benzer şekilde paketlenmişlerdir.

TE modülün yapısı Şekil 2’ de gösterilmiştir. Birden fazla termoelementin birleştirilmesiyle farklı boyut ve yapıda üretilen TE modüller Şekil 3’ te gösterilmiştir. TE modül tarafından çekilen en

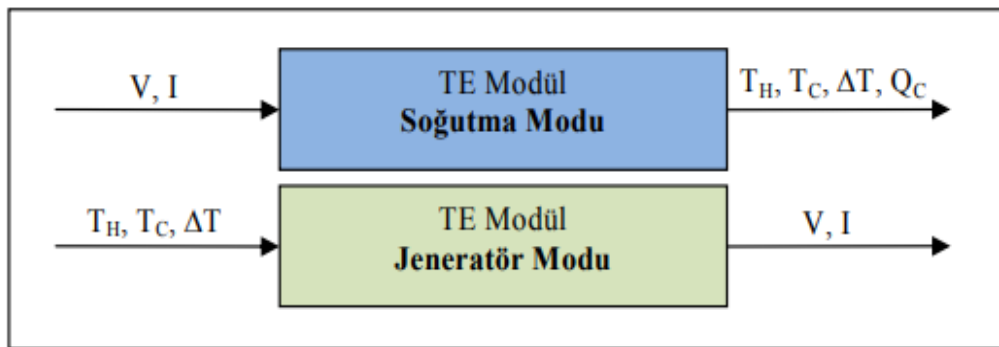
büyük akım (I_{max}) şiddetinin değeri TE yarı iletkenlerin kalitesine, imalat özelliklerine ve büyüklüklerine göre değişmektedir.

Şekil 2. TE modülün yapısı. (Structure of the TE module.)

Şekil 3. Farklı boyut, özellik ve yapıdaki TE modüller. (TE modules of different sizes, features and structures.)

Şekil 4. TE modül giriş ve çıkış parametreleri. (TE module input and output parameters.)

TE modüller hem soğutucu hem de jeneratör olarak çalışabilirler. TE modüller soğutma modunda çalıştığında giriş parametresi gerilim (V) ve akım (I) olurken çıkış parametresi ısınan yüzey (T_H) ve soğuyan yüzey (T_C) arasındaki sıcaklık farkı (ΔT) olmaktadır. Jeneratör modunda ise giriş ve çıkış

parametreleri soğutma modundakinin tam tersi olmaktadır (Şekil 4). Soğutucu olarak çalışan TE modüllerin çektiği akım ve gerilim değerleri sayesinde elde edilen sıcaklık farkındaki artış modüllerin performansını artıracaktır. Yani yüzeyler arasındaki sıcaklık farkı (ΔT) veya TE

modülün soğuk yüzeyinden emilen en büyük ısı yükü (Q_C - Soğutma Gücü) TE modülün performansı olarak tanımlanabilir. TE modülün performansı ısı pompalama kapasitesi olarak da ifade edilebilmektedir.

Uygulanan akım, ısınan yüzey sıcaklığı ve soğuyan yüzeye etki eden ısı yük miktarı TE modülde oluşacak sıcaklık farkının belirlenmesinde çok önemlidir. Sıcaklık farkı TE modülün ürettiği termoemk ile doğru orantılıdır. Uygulanan akımın şiddeti TE modül performansı üzerinde büyük rol oynamaktadır. Çevredeki sıcaklık ve transfer edilen ısı performansına bağlı olan T_H değeri yükseldiğinde TE modülde 'iç ısı yük' etkisi oluşur. Bu etki T_C değerini de arttıracaktır. TE

modüllerin soğutma kapasitelerinin artırılabilmesi için T_H değeri düşük tutulmalıdır. Bu da TE sistemlerde, ısı transfer sistemlerinin kullanılmasıyla mümkün olabilmektedir.

T_H , T_C , ΔT ve Q_C parametreleri TE modüller için oldukça önemlidir. TE yarıiletken ve modüller için TEPAS ile ölçülebilen parametreler Tablo 1' de verilmiştir. TE modüle uygulanan DC akım parametresine bağlı olarak Q_C , Q_H , T_C , T_H , P , COP , K , R , Z çıkış parametreleri ile V_{max} , I_{max} ve E_{max} olarak adlandırılan deneysel parametreleri mevcuttur [6]. TEPAS'ın çalışma prensiplerini oluşturan yeni yöntemin teorisi R. Ahıska tarafından geliştirilmiştir [4-12]. Bu çalışmada teorik hesaplamalar yeni yonteme göre yapılmıştır.

Tablo 1. TEPAS'la ölçülebilen parametreler. (Parameters that can be measured with TEPAS.)

Simge	Birim	Açıklama
COP		TE modül performans katsayısı
E_{max}	V	TE modülün ürettiği termoemk (ΔT_{max} iken)
I_{max}	A	TE modülün çektiği akım (ΔT_{max} iken)
K	$W.K^{-1}$	TE modülün toplam termal iletkenliği
P	W	TE modülün tükettiği güç
Q_C	W	TE modülün soğuk yüzeyinden soğurulan toplam ısı yük
Q_H	W	TE modülün sıcak yüzeyinde açığa çıkan toplam ısı miktarı
Q_L	W	Birim zamanda TE modüle gelen toplam ısı yük
Q_{Cmax}	W	TE modülün maksimum soğutma kapasitesi ($I = I_{max}$ ve $\Delta T = 0$ iken)
R	Ohm	TE modül elektriksel direnci
T_C	K	TE modül soğuk yüzey sıcaklığı
T_H	K	TE modül sıcak yüzey sıcaklığı
V_{max}	V	TE modül gerilimi (ΔT_{max} iken)
Z	K^{-1}	TE modülün kalite katsayısı (Figure-of-merit)
ΔT	K	TE modül yüzeyler arası sıcaklık farkı ($\Delta T = T_H - T_C$)
ΔT_{max}	K	TE modülde elde edilebilecek maksimum sıcaklık farkı ($I = I_{max}$ ve $Q_C = 0$ iken)
K	$Wm^{-1}K^{-1}$	TE yarıiletkenin termal iletkenliği
A	VK^{-1}	TE yarıiletkenin Seebeck katsayısı
P	Ohm.cm	TE yarıiletkenin öz direnci
Z	K^{-1}	TE yarıiletken kalite katsayısı

Yeni yöntemin temelini oluşturan formüller aşağıda verilmiştir. Test edilen buz makinesinde tek bir 4x4 cm'lik termoelektrik modül kullandığından modülün parametreleri buz makinesinin parametrelerini oluşturmaktadır. Buna göre modülün Watt olarak Q_C ve Q_H

$$Q_C = V_{\max} I - \frac{0,5I^2(V_{\max} - E_{\max})}{I_{\max}} - \left[I + \frac{0,5(V_{\max} - E_{\max})I_{\max}}{E_{\max}} \right] E \quad (1)$$

$$Q_H = V_{\max} I + \frac{0,5I^2(V_{\max} - E_{\max})}{I_{\max}} - \frac{0,5(V_{\max} - E_{\max})I_{\max}}{E_{\max}} E \quad (1)$$

Eş. 1 ile bulunabilirler.

Modülün tükettiği güç Eş. 2 ile hesaplanabilir:

$$P = \frac{I^2(V_{\max} - E_{\max})}{I_{\max}} + E I \quad (2)$$

Buradan modülün verimi,

$$COP = \frac{Q_C}{P} = \frac{V_{\max} I - \frac{0,5I^2(V_{\max} - E_{\max})}{I_{\max}} - \left[I + \frac{0,5(V_{\max} - E_{\max})I_{\max}}{E_{\max}} \right] E}{\frac{I^2(V_{\max} - E_{\max})}{I_{\max}} + IE} \quad (3)$$

Eş. 3 ile bulunabilir. Bunlara ek olarak modülün Z parametresi

$$Z = \frac{V_{\max} E_{\max}}{0,5(V_{\max} - E_{\max})^2 T_H} \quad (4)$$

Eş. 4 ile yazılabilir.

Buz makinesine kullanılan modülün herhangi bir yüzeyindeki sıcaklığın ölçülmesi, termokupların TE modülün üzerine konulması ve çıkışlarının da dışarıya çıkarılması ile yapılabilir. Bu ölçüm oldukça zordur. Ne var ki modülün sıcak yüzeyinin sıcaklığı T_H 'nin ölçülmesi dışarda olduğundan oldukça kolaydır.

Modülün yüzeylerindeki soğuk ve sıcak yüzeylerin sıcaklıkları T_C ve T_H için yeni teoriye göre,

$$T_C = T_H \left(1 - \frac{E}{V_{\max}} \right) \quad (5)$$

$$T_H = \frac{T_C}{\left(1 - \frac{E}{V_{\max}} \right)} \quad (6)$$

eşitlikleri yazılabilir. Doğrudan ölçülmesi zor olan T_C sıcaklığının, T_H ve E değerlerinin ölçülmesi ile bulunabilir olduğunu Şekil 5 göstermektedir. Aynı denklemde T_H tek bırakılarak Eş. 6 elde edilir. Burada da T_C ve E (değerlerini kullanarak T_H bulunabilir.

Termoemk E 'nin değişik akımlardaki Q_C 'ye göre değişimi ise Eşitlik 7 ile ifade edilecektir:

$$E = \frac{V_{\max} I - \frac{0,5I^2(V_{\max} - E_{\max})}{I_{\max}} - Q_C}{I + \frac{0,5(V_{\max} - E_{\max})I_{\max}}{E_{\max}}} \quad (7)$$

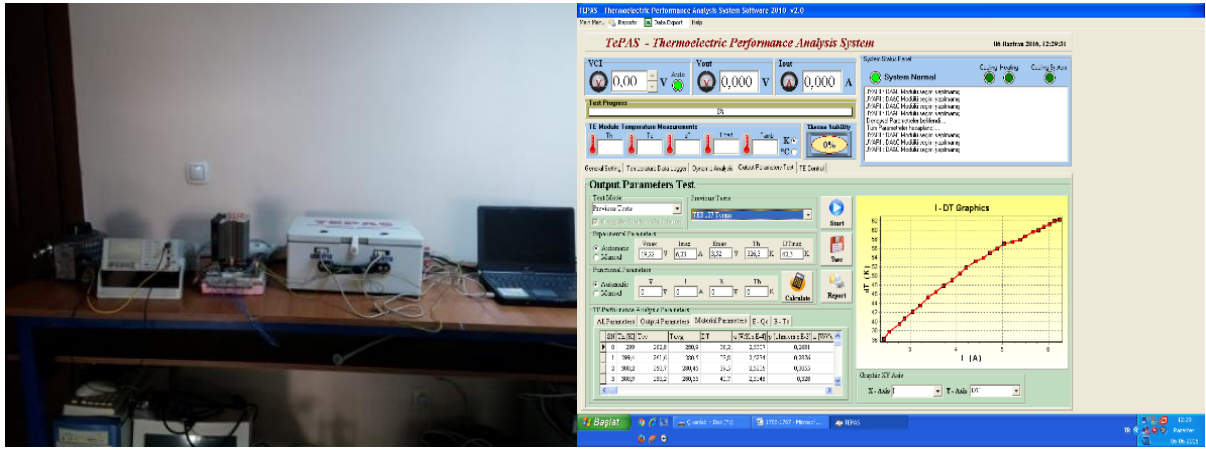
Elde edilen (1)-(7) eşitlikleri, çalışan modülün o andaki tüm parametrelerini (3) vermektir. Eşitliklerin hesaplanabilmesi adına farklı modüller için farklılık gösteren $I_{\max}$, $V_{\max}$ ve $E_{\max}$ değerleri bulunmalıdır. Bu nedenle bu parametrelere modülün deneysel parametreleri denebilir. T_C veya T_H sıcaklıklarından yalnız birinin ölçülmesi de eşitliklerin kullanımı için gereklidir. TE modüldeki yarı iletkenlerin geometrik özelliklerine bağlı olmayan $V_{\max}$ ve $E_{\max}$, modülün makro büyüklükleri olarak adlandırılır. Bu nicelikler oldukça kolay bir şekilde ve büyük hassasiyetle ölçülebilirler. Sonuç olarak çalışan modül tarafından çekilen I akımının, modülün uçlarına düşen V geriliminin, modülün ürettiği termoemk E 'nin ve herhangi bir yüzeyindeki sıcaklığının ölçülmesi, modülün dinamik ısı ve elektriksel özelliklerinin araştırılması için kafidir. Bunlara ek olarak bu formüller, modüllerin malzemelerinin kalitesinin ölçüsü olabilecektir. Bununla birlikte ölçümler kolay ve hassas yapılabilirler. Bu yöntemin maliyet bakımından düşük olduğu tartışılmazdır [13-15].

3. SONUÇLAR VE TARTIŞMA (RESULTS AND DISCUSSION)

Çalışmalarımızda ölçüm için kullanılan TEPAS'ın iç ve dış görünümünün bilgisayar alıntısı Şekil 5'te verilmiştir. Termoelektrik buz makinesinin veya makinesinin termoelektrik bloğunun testi için Şekil 6'daki düzenek kuruldu.

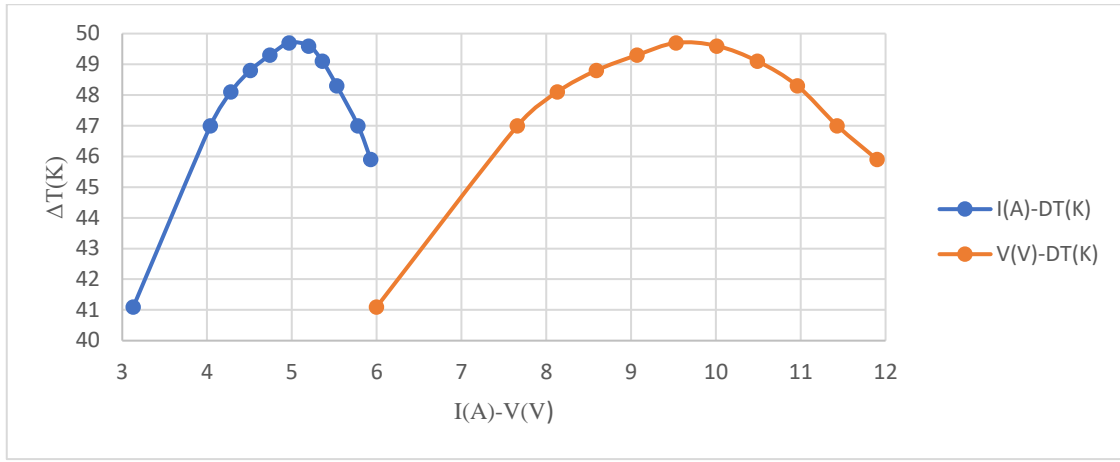
Şekil 5. TEPAS'ın görünümü (TEPAS's view)

Şekil 6. TEBM veya TE bloğun TEPAS' lı test düzeneği (Test setup of TEIM or TE block with TEPAS)

Tablo 2. T_{Cmin} rejiminde, termoelektrik bloğun çıkış parametrelerinin akım ve gerilime göre değişimi (Variation of output parameters of thermoelectric block according to current and voltage in T_{Cmin} regime)

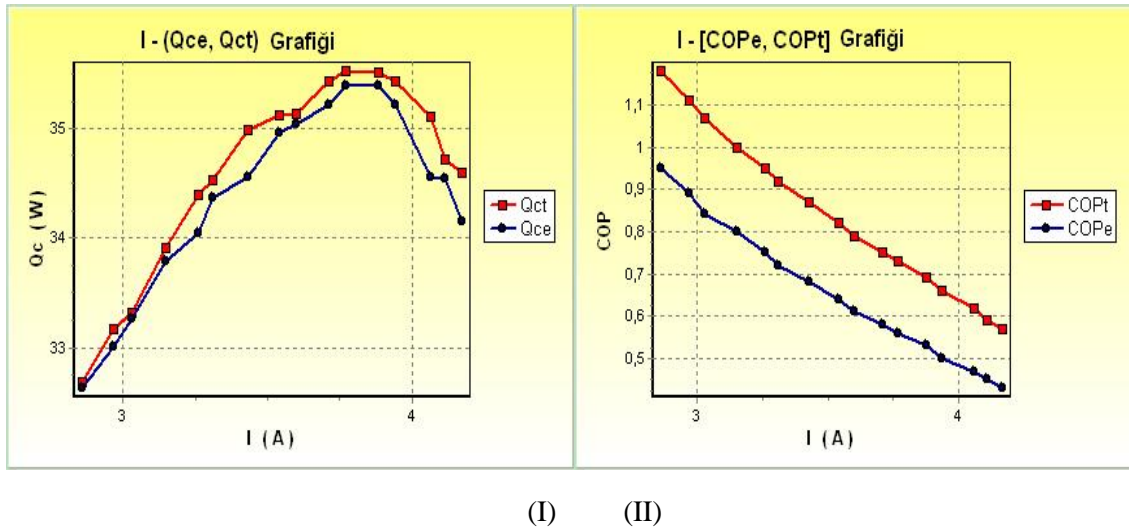
I (A)	V (V)	T_H (K)	T_C (K)	ΔT (K)	E (V)
3,13	6,00	304,8	263,7	41,1	1,28
4,04	7,66	307,7	260,7	47,0	1,52
4,28	8,13	308,6	260,5	48,1	1,50
4,51	8,59	309,4	260,6	48,8	1,62
4,74	9,07	310,6	261,3	49,3	1,66
4,97	9,53	311,8	262,1	49,7	1,68
5,20	10,01	313,0	263,4	49,6	1,73
5,36	10,49	314,3	265,2	49,1	1,75
5,53	10,96	315,4	267,1	48,3	1,74
5,78	11,43	316,2	269,2	47,0	1,77
5,93	11,9	317,1	271,2	45,9	1,81

Şekil 7. TEBM veya TE bloğun akım ve gerilime bağlı sıcaklık değişimleri (Temperature changes of TEIM or TE block depending on current and voltage)

TEPAS ile yapılan ölçümlerde modülün parametreleri $\Delta T_{max}=62,3$ °C, $I_{max} = 6,23$ A, $V_{max} = 19,22$ V, $E_{max} = 3,52$ V, $P = I_{max} * V_{max} = 120$ W

olarak ölçülmüştür. TEPAS ile elde edilen birçok verilerden birkaç örnek sonuçlar Tablo 2 ve Şekil 7'de verilmiştir.

Şekil 8. TEBM veya TE bloğun Q_{Cmax} rejimdeki (I) Q_C ve (II) COP'un I 'ya göre değişimi (Change of (I) Q_C and (II) COP of TEIM or TE block in Q_{Cmax} regimen compared to I)

Tablo 3. TE modül ile TE sistem parametrelerinin karşılaştırılması (Comparison between TE module and TE system parameters)

Özellik	TEBM (CP1.4-127-10)		TEBM (TEC1-12705)	
	TEPAS	Üretici Kataloğu	TEPAS	Üretici Kataloğu
ΔT_{max} (°C)	57,6	68	49,6	66
I_{max} (A)	3,92	3,9	4,99	5,3
V_{max} (V)	17,32	15,40	9,53	14,2

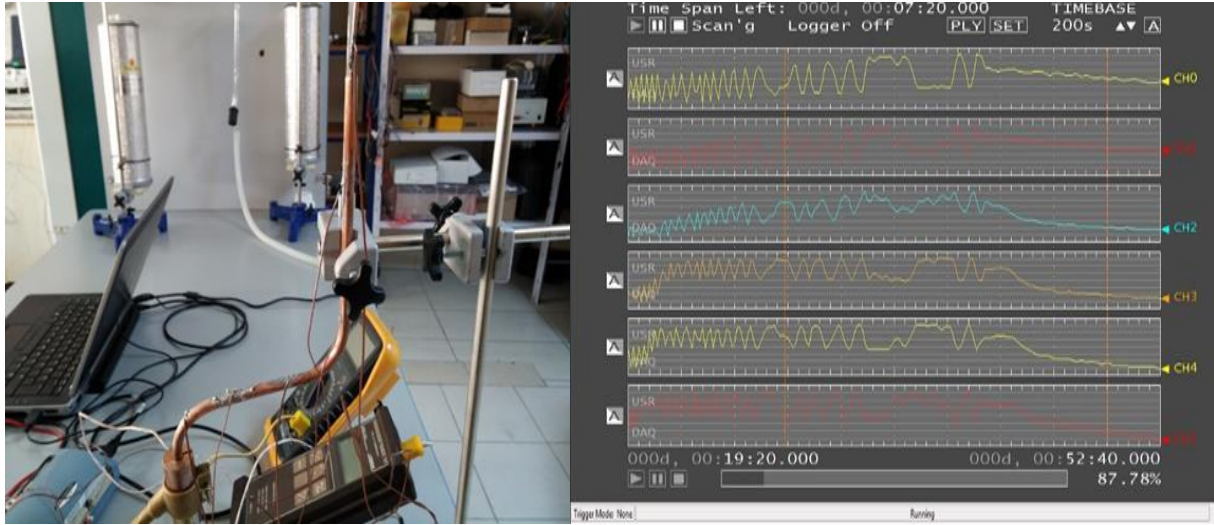

$E_{max}(V)$	3,09	-	1,68	-
$Q_{Cmax}(W)$	31,6	33,40	37,8	43
$R(\Omega)$	3,46	3,44	1,59	2,40

TEPAS ile yapılan ölçümlerden elde edilen verilerin bilgisayar alıntısı Şekil 8’de verilmiştir [16]. Burada Q_{Ce} deneysel Q_{Ct} teorik sonuçları ifade etmektedir. Bu iki değer birbirine çok yakın olduğundan TEPAS’ın en fazla %5’lik bir hataya ölçüm yaptığı görülmüştür. Aynı sonuç TEBM’de kullanılan sırasıyla CP1.4-127-10 ve TEC1-12705 model TE modülleri TEBM’ de kullanılmıştır. Bu modüllerin TEPAS ile elde edilen parametreleri ile Bu çalışmada termoelektrik buz makinesinin termoelektrik modülden sonra en önemli elemanı olan ısı borulu ısı transfer sistemi araştırıldı. TEBM’ de kullanılan modülün $Q_{Cmax} = 50 W$ ve $Q_H = 100 W$ olduğuna göre Şekil 1’de gösterilen fanlı ısı borulu sistem her biri 20 W olan 6 adet paralel bağlı ısı borulardan üretilmiştir. Bu sistemin toplam

üretici katalog verileri karşılaştırılmıştır (Tablo 3). Tablo 3’ de görüldüğü üzere çalışan TE modüllerin parametreleri farklıdır. TE sistemin tasarımı, yalıtımı, ısı transfer sisteminin performansı bu farklılığın oluşum sebeplerindedir. Bu farkın bir diğer sebebi ise TE modülün yapısındaki termoelektrik yarı iletkenlerin özelliklerinin, çalışma durumunda farklılık göstermesidir [6].

ısı atma kapasitesi 120 W olup TEBM’ de kullanılan modülün yüzeyler arasında meydana getirdiği sıcaklık farkı en az 50 °C olarak ölçülmüştür. Bu değer çevre sıcaklığı 25 °C iken tespit edilmiştir. Şekil 9’da tek bir ısı borunun test düzeneği ve özel sıcaklık ölçüm sistemiyle elde edilen sonuçların bilgisayar alıntısı verilmiştir.

Şekil 9. TEBM kullanılan ısı boru test düzeneği (Heat pipe test mechanism used in TEBM)

Burada ısı borunun ortalama ısı direnç $R=(T_5-T_1)/P(W)=1,42$ °C/W olarak bulunmuştur. Ayrıca bu çalışmada termoelektrik buz makinesinin termoelektrik modül ve ısı borulu ısı transfer sistemden sonra en önemli elemanı SMPS DC güç

kaynağı incelenmiştir. TEBM’de kullanılan Proline 2420 Battery Changer 24 VDC- 20 A güç kaynağının parametrelerini ölçmek için Şekil 10’daki düzenek kullanılmıştır.

Şekil 10. *TEBM kullanılan güç kaynağı (TEIM used power supply)*

Burada DC Wattmetre ile yapılan ölçümlerde; 4,90 A- 13,8 V- 66,5 W- 0,7 Wh- 1,3 Vh-12,98 Vm-0,07 Ah- 75,4 Wp değerleri ölçülmüştür. Buna göre TEBM' de kullanılan termoelektrik modülün aldığı

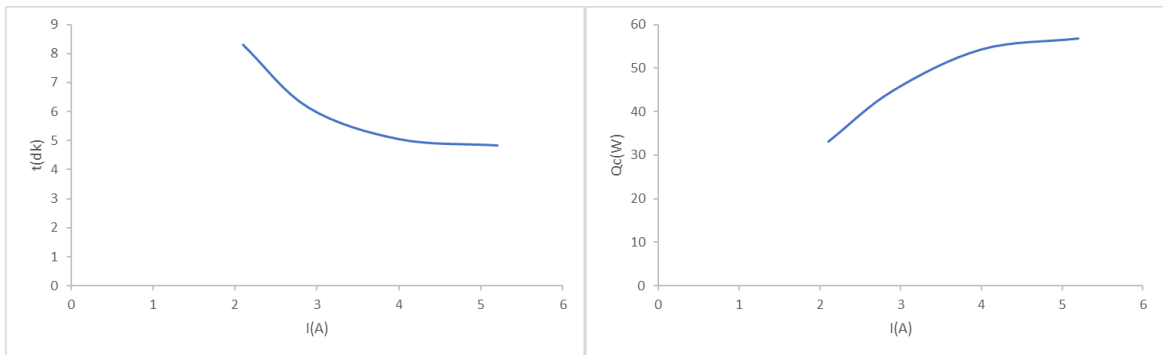
güç 66,5 W iken TEBM'nin tükettiği toplam güç 80 W' ı geçmemiştir. Bu sonuçlar TEBM'nin ne kadar enerji tasarruflu olduğunu göstermektedir.

TEBM' de buz yapma sürelerini test etmek için 10 g su buz haznesinde iken sırası ile 2, 3, 4, 5 A uygulanarak buz yapma süreleri ölçüldü. Elde

edilen ölçümler Tablo 4'de gösterildi. Akıma bağlı Q_c ve t süreleri grafik olarak Şekil 10'da gösterildi.

Tablo 4. *Deneysel veriler (experimental data)*

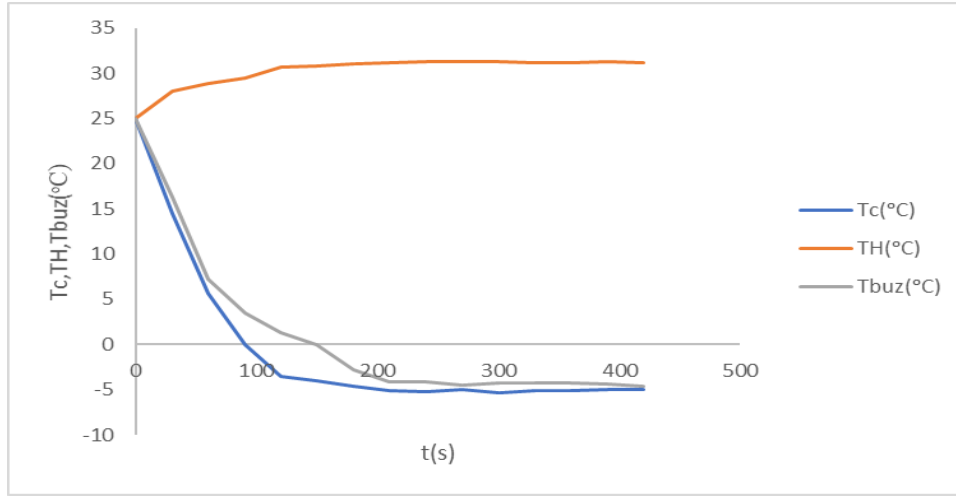
I (A)	V (V)	Q_c (W)	t (dk)
2,2	5,95	33,2	8,3
2,9	9,1	44,8	6,13
4	11,7	54,3	5,05
5,2	15,1	56,8	4,83

Şekil 11. *I- Q_c ve I-t grafikleri (I- Q_c and I-t graphics)*

Grafikler incelendiğinde 5,2 A akımda $Q_C=56,8$ W olarak ölçülürken 4,83 dakikada 10 g suyun buz haline geldiği görüldü. Ölçümler 24 °C çevre sıcaklığında yapıldı. Akım değeri arttıkça Q_C

değerleri artarken buz yapma süreleri azalmaktadır. Ayrıca Şekil 12’de T_C , T_H ve T_{buz} (buzun sıcaklığı) zaman grafikleri verilmiştir.

Şekil 12. T_C , T_H ve T_{buz} zaman grafikleri. (T_C , T_H and T_{ice} time graphics)

Ayrıca TEBM' nin buz üretimini gösteren resim Şekil 13'te verilmiştir [17].

Şekil 13. TEBM ürettiği buzlar [17]. (The ice produced by TEIM [17].)

4. SONUÇLAR (CONCLUSION)

Isıtma, soğutma ve enerji üretme amaçlı termoelektrik (TE) teknolojisi artan temiz içme suyu ve enerji ihtiyaçlarının giderilmesinde çözüm olacaktır. Çevreye dost olmasının yanında, su ve enerji tasarrufu sağlaması TE teknolojileri öne çıkarmaktadır. Dünyada termoelektrik soğutma sanayisini oluşturan buz makinelerinin parametrelerinin iyileştirilmesi üzerine yapılan

çalışmalar artmaktadır. Çalışmamızda dünyada ilk kez TES Termoelektrik Ltd. Şirketinde üretilen Türk patentli (Patent No:2014-14588) termoelektrik buz makinesinin parametrelerini iyileştirmek amacıyla araştırmalar yapılmıştır. Bunun için, elektrik ve su tasarruflu, çevre dostu, ısı borulu termoelektrik buz makinesinin (TEBM) deneysel olarak bütün parametreleri ileri teknoloji ve inovatif

ürün olan TEPAS ile incelenmiştir. Dünyada patenti, altın madalya almış olan bu buluş sadece çevre, enerji ve su sorunlarını çözmüştür. Aynı zamanda insanoğlunun buz tüketimi ve üretimi konusunda yeni bir kavram ve çözüm önerisi getirmiştir. Elde edilen deneysel sonuçlar hata sınırları içinde teorik hesaplama sonuçlarıyla aynı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bu çalışmada yeni ölçüm yöntemiyle çalışan TEPAS sisteminin yüksek performansı görülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre TEBM, bir bardak içeceği soğutmak için gerekli olan 10 g buz en fazla 5 dakikada yapmaktadır. Bu surede makinenin harcadığı elektrik enerji sadece $15,1 \text{ V} \times 5,2 \text{ A} = 0,075 \text{ kW}$ olmuştur. Oda sıcaklığında (ortalama $25 \text{ }^\circ\text{C}$) bulunan 10 g suyu 5 dakikada buza dönüştürmek için suya $49,12 \text{ W}$ 'lık bir ısıl yük aktarmak gerekmektedir. Buna göre TEBM' de özel modül seçilmiş ve yüklü iken soğutma kapasitesi $56,8 \text{ W}$ olmuştur. TEBM' de dünyada ilk kez termoelektrik teknolojiyle ısı boru (heat pipe) teknolojisi bir araya

getirilmiştir. Termoelektrik modülün ısınan yüzeyini soğutmak (oda sıcaklığında tutmak) için özel ısı borulu soğutma sistemi yapılmıştır ve test edilmiş. Buzu hızla yapabilmek için her biri 20 W 'lık ısıl gücü atabilen içi özel işlenmiş bakır borulara özel şekil verilerek toplam 6 borudan oluşan özel bir ısı transfer sistemi üretilmiştir. TEBM' de kullanılan fanlı ısı borulu ısı transfer sisteminin gücü 120 W olup modülde medya getirdiği sıcaklık farkı $50 \text{ }^\circ\text{C}$ olmuştur. TEBM' de kullanılan özel SMPS DC güç kaynağının, amaca uygun yüksek verimli ve yüksek güvenilirlikte olması sağlanmıştır. Buz makinesini akıllı, daha verimli ve elektrik tasarruflu kılmak için TEBM' de PID özel sıcaklık kontrol sistemi kullanılmıştır. Bu kontrol sistemini akıllı kılmak için ise TEBM' de ATMEGA328 tabanlı özel bir yazılım geliştirilmiştir. Sonuç olarak teori ile deneysel çalışmalar arasındaki ortalama hata payı soğutma performansı üzerinde yapılan hesaplamalarda dört akım değeri için %2,4 olarak hesaplandı.

TEŞEKKÜR (ACKNOWLEDGMENT)

Bu çalışma Gazi Üniversitesi BAP projesi kapsamında desteklenmiştir.

Proje No: FYL/2023-8540

This study was supported by Gazi University BAP project.
Project No.: FYL/2023-8540

ETİK STANDARTLARIN BEYANI (DECLARATION OF ETHICAL STANDARDS)

Bu makalenin yazarı çalışmalarında kullandıkları materyal ve yöntemlerin etik kurul izni ve/veya yasal-özel bir izin gerektirmediğini beyan ederler.

The author of this article declares that the materials and methods they use in their work do not require ethical committee approval and/or legal-specific permission.

ÇIKAR ÇATIŞMASI (CONFLICT OF INTEREST)

Bu çalışmada herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

There is no conflict of interest in this study.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

[1] Günay Ömer (2023). Earth Air Thermoelectric Generators, GU J Sci, Part C, 11(3), 804-812.

[2] A. Rodríguez, J.G. Vián, D. Astrain, (2009). Development and experimental validation of a computational model in order to simulate ice cube production in a thermoelectric ice-maker. Applied Thermal Engineering 29, 2961–2969.

[3] Ye Liu, Xueli Wang, Xiao Liu, Jianlin Yu, Hongkui Ma, (2022). Experimental research on a semiconductor freezer utilizing two-stage thermoelectric modules. Energy Conversion and Management 274, 1-10.

[4] Yan-Wei Gao, Shi Cong-Linga, Wang Xiao-Dong, (2019). Numerical analysis for transient supercooling effect of pulse current shapes on a two-stage thermoelectric cooler. Applied Thermal Engineering ng 163, 1-10.

[5] R. Ahıska, (2014). Patent No: TR 2014-14588.

[6] S. Dislitas, (2009). Bilgisayar Kontrollü Termoelektrik Performans Analiz Sistemi, Doktora Tezi, Ankara.

[7] Yavuz H., Omer G. (2022). Heat Pipe Thermoelectric Ice Machine Design: For Water and Energy Saving, Emerging Materials Research 35 (4), 3-15.

[8] Ahıska, R., Ahıska, K., (2010). New method for investigation of parameters of real thermoelectric modules, Energy Conversion and Management, 51, 338-345.

[9] R. Ahıska, G. Ahıska, K. Ahıska, (2009). Analysis of a new method for measurement of parameters of real thermoelectric module employed in medical cooler for renal hypothermia, Instrumentation Science & Technology, 37 (1), 102-123.

- [10] Ahıska, R., (2009). Comparing analysis of a new method for measurement of parameters of real thermoelectric modules, XIII International Forum on Thermoelectricity, Ukraine, 28-36.
- [11] R. Ahıska, (2005). The study of thermoemf effect on exit parameters of thermoelectric modules, International Conference Fizika, Azerbaijan, 144-148.
- [12] Ahıska, R., (2008). New method for studying parameters of a thermopile, Journal of Thermoelectricity, 3, 71-82.
- [13] Ahıska, R., (2007). New method for investigation of dynamic parameters of thermoelectric modules, Turk J Elec Engin, 15 (1), 51-65.
- [14] Ahıska, R., (2007). New method for study dynamic exit properties of thermoelectric modules, J. Fac. Eng. Arch. Gazi Univ., 22 (4), 709-716.
- [15] Ahıska, R., and et. (2004). Standart termoelektrik modülün Z parametresinin ölçülmesi için yeni yöntem ve yeni sistem, Gazi Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Dergisi, 19 (4), 467-473.
- [16] Ahıska R, Dislitas S, Omer G, (2012). A new method and computer-controlled system for measuring the time constant of real thermoelectric modules. Energy Conversion and Management, 53, 314-321.
- [17] TES Ltd, (2023). Web: testthermoelectric.com, Ankara.